

Nr 528.

Godkänd av första kammaren den 10 december 1946.

Godkänd av andra kammaren den 10 december 1946.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän löneroglering för befattningshavare i statens tjänst m. fl. jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 288.)

TILL KONUNGEN.

I propositionen nr 333 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 oktober 1946, föreslagit riksdagen godkänna i nämnda statsrådsprotokoll framlagda grunder för en allmän löneroglering för befattningshavare i statens tjänst m. fl.

I samband med Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen till behandling förehåft de likalydande motionerna I: 373 och II: 565, i vilka hemställts, att riksdagen måtte framhålla önskvärdheten av att översyn av det statliga lönesystemet företages med kortare tids mellanrum än hittills varit brukligt för att möjliggöra en smidigare anpassning av statstjänstemännens löner till rådande förhållanden.

Riksdagen vill inledningsvis erinra, att 1945 års lönekommitté, vars förslag ligger till grund för Kungl. Maj:ts proposition, enligt direktiven ej endast utgjort ett utredningsorgan utan även haft ställning såsom förhandlingsdelegation. Dess uppgift i sistnämnda hänseende har varit att söka vid förhandlingar med tjänstemännens huvudorganisationer komma fram till ett förslag, som kunde anses godtagbart ur statens synpunkt och till vilket organisationerna kunde ansluta sig. Beträffande förhandlingsresultatet i de frågor, som nu underställts riksdagens prövning, har framhållits, att ehuru detsamma icke överensstämmer med de krav, som från organisationernas sida framställts, detsamma dock godtagits av organisationerna såsom förhandlingsprodukt. Lönekommitténs ledamöter, å andra sidan, ha vid förhandlingarna ansett sig höra framgå på gemensam linje. I den mån de beträffande lönesystemets uppbyggnad i princip hyst mot förslaget avvikande åsikter, exempelvis i fråga om lönenivån, lönernas dyrortsgradering och dennas avveckling eller lönernas rörlighet, ha de ansett detta icke böra hindra deras anslutning till det resultat som kunnat uppnås vid förhandlingarna.

Det sagda innebär icke, att kommittén haft befogenhet träffa ett för statsmakterna bindande avtal. Det bör understrykas, att statsmakterna äro obundna av de överenskommelser med personalorganisationerna, som kommittén har ingått. Riksdagen vill emellertid framhålla, att ett resultat som uppnåtts vid partsförhandlingar i och för sig är av väsentligt värde, som i möjligaste mån ansetts böra tillvaratagas vid statsmakternas slutliga ställningstagande i löne-regleringsfrågan. Skulle statsmakterna ha funnit sig nödsakade att i något mera väsentligt avseende fatta från förhandlingsresultatet avvikande beslut, skulle detta även skapa en ogynnsam utgångspunkt för kommande förhandlingar med organisationerna. Såsom propositionen visar, har Kungl. Maj:t vid prövningen av kommittéförslaget följt detta utom i ett par detaljfrågor av i detta sammanhang underordnad betydelse. Riksdagen har vid prövningen av frågan, om förslaget kan anses godtagbart, ansett sig böra utgå från den uppfattningen, att en mera väsentlig avvikelse från detsamma skulle innebära en vittgående åtgärd.

Principfrågan om lönerna böra göras dyrortsgraderade även vid den blivande löne regleringen, har varit föremål för ställningstagande från statsmakternas sida vid förra årets riksdag i samband med frågan om förlängning av hittillsvarande skattegruppering. Därvid har förordats, att en ortsdifferentiering av lönerna skulle bibehållas, medan ställning däremot icke tagits till frågorna om antalet ortsgrupper och blivande lönespännvidd. I sistnämnda hänseenden innebär det nu föreliggande förslaget, att antalet grupper minskas från 9 till 5 och att även spännvidden mellan högsta och lägsta dyrort väsentligt inknappas.

Då dyrortsgradering av lönerna har sin grund i levnadskostnadernas olika höjd på skilda orter i landet, vore det önskligt att löneskillnaderna kunde smidigt anpassas efter levnadskostnadsskillnaderna. Emellertid är en sådan anpassning icke möjlig att genomföra. Olägenheterna med den stelhet som måste känneteckna dyrortsgraderingen har i motionerna I: 373 och II: 565 ansetts böra minskas på det sätt, att översyn av det statliga lönesystemet företages med kortare tids mellanrum än hittills varit brukligt.

Riksdagen kan helt ansluta sig till syftet med detta förslag. Den relativa prisutvecklingen på orter inom olika grupper på dyrortsskalan bör sålunda enligt riksdagens mening uppmärksammas och en ny omprövning av lönegrupperingen vidtagas, när förhållandena därtill föranleda. De tidsintervaller, som böra tillämpas för dylika omprövningar, anser riksdagen böra få bero bland annat av den ekonomiska utvecklingen. Om tidpunkten för nästa omprövning anser sig riksdagen icke kunna göra något uttalande.

Övergång från bruttolön till nettolön innebär, att på lönerna icke kommer att göras avdrag såsom bidrag till kostnaderna för pensioneringen. Redan vid lönesättningen bestämmes avlöningen alltså till det lägre belopp, som skall uppbäras av tjänstemannen under hans tjänstetid och till vilket utan särskilt kontantbidrag från tjänstemannens sida kommer en pensionsrätt. En nackdel med nettolönesystemet är, att värdet av denna pensionsrätt icke framträder i själva avlöningsbeloppen. Då nämnda system dock innebär avse-

värda förenklingar i tillämpningen, bifaller riksdagen förslaget om dess genomförande. För att likväl värdet av pensionsrätten skall tydligt framstå bör, såsom departementschefen framhållit, publicering ske av de belopp, som framkomma då till nettolönerna läggas belopp, motsvarande befattningshavarnas tänkta avgifter för viss del av pensionerna, bestämd under hänsynstagande till vad på den allmänna arbetsmarknaden är brukligt i fråga om arbetsgivarnas och de anställdas avgifter.

Beloppen i de nya löneplanerna ha givetvis varit en huvudfråga under förhandlingarna med personalorganisationerna. Riksdagen har icke ansett sig böra framställa erinran mot förhandlingsresultatet i denna del. Utöver lön enligt löneplan böra tjänstemännen tillförsäkras rätt till viss kompensation för stegring i de allmänna levnadskostnaderna genom bibehållande av ett rörligt tillägg i det nya systemet. Förslaget om rörligt tillägg innebär, bland annat, att det högsta månatliga lönebelopp, å vilket sådant tillägg må beräknas, höjes från 900 kronor till 1 200 kronor. Genom denna höjning kommer ifrågavarande krontalsgräns (vilken nu infaller något över mittläget mellan A-löneplanens belopp i 27 och 28 löneklasserna på I-ort) att ligga på ungefär oförändrad plats i löneskalan. Riksdagen bifaller jämväl i detta hänseende Kungl. Maj:ts förslag, vilket sammanfaller med den överenskommelse, som träffats med personalorganisationerna.

I samband med ställningstagandet till frågan om den nya lönenivån har riksdagen övervägt vissa spörsmål om de prestationer, för vilka lönerna skola anses utgöra vederlag. Det har därvid närmast varit fråga om socialpedagogiska åtgärder, som komma att åvila exempelvis lärarpersonal i samband med barnbespisning. Riksdagen förutsätter, att dylika arbetsuppgifter icke skola förenas med särskild gottgörelse eller särskilt lönetillägg.

Beträffande sjuklön innebär Kungl. Maj:ts förslag att sådan skall utgå även sedan en allmän sjukförsäkring genomförts. Det belopp, som på grund av försäkringen tillkommer tjänstemannen i form av sjukpenning (inklusive eventuella tillägg), förutsättes skola avdragas å avlöningen eller inlevereras till statsverket, varvid sjukavlöningen dock ansetts icke böra understiga summan av sjukpenning och eventuella tillägg. Beträffande sjukvårdsförmånerna innebär förhandlingsresultatet, att de förmåner av ifrågavarande slag, till vilka tjänstemännen nu äro berättigade, skola utgå tills vidare. De förhandlande parterna ha dock varit överens om att göra det uttalandet, att särskild utredning i ämnet bör verkställas, sedan statsmakterna meddelat beslut om allmän sjukförsäkring och i god tid, innan bestämmelser därom träda i kraft, samt att förhandlingar med tjänstemännens representanter härvid böra äga rum. Vid utredningen har ansetts böra förutsättningslöst undersökas, huruvida bestämmelserna om den allmänna sjukförsäkringen skola inverka på ifrågavarande tjänstemäns sjukvårdsförmåner samt, om så befinnes vara fallet, vilka ändrade avlöningsbestämmelser som böra meddelas. Slutligen innefattar överenskommelsen ett förslag om att bestämmelserna om tjänstemännens sjukvårdsförmåner liksom hittills skola tillhöra dem, beträffande vilka tjänstemännen äro skyldiga underkasta sig ändring.

Den blivande sjukförsäkringsreformen kommer att medföra en allmän förbättring av sjukvårdsförmåner för andra medborgargrupper. Detta kan emellertid enligt riksdagens mening icke i och för sig utgöra anledning till att genom avlöningsbestämmelser medgiva förbättring av de förmåner statstjänstemännen redan nu åtnjuta. Det är en nackdel att icke spörsmålet om statstjänstemännens sjukvårdsförmåner efter reformens genomförande inbegripits i den allmänna uppgörelsen med personalrepresentanterna. I frågans nuvarande läge vill riksdagen icke göra erinran mot att utredning kommer till stånd och att särskilda förhandlingar därvid föras med tjänstemännens representanter på det sätt, varom de förhandlande parterna kommit överens.

I de hänseenden, riksdagen ej berört här ovan, har Kungl. Maj:ts förslag ej givit anledning till erinran.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag godkänt de i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 oktober 1946 framlagda grunderna för en allmän löne reglering för befattningshavare i statens tjänst m. fl.

Stockholm den 10 december 1946.

Med undersåtlig vördnad.